

დისკრიმინაციისა და სექსუალური შევიწროების იდენტიფიცირების საკითხები

გზამკვლევი

შრომის ინსპექციის სამსახურის
თანამშრომლებისთვის



European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

დისკრიმინაციისა და საქსუალური შევიწროების იდენტიფიცირების საკითხები

გზამკვლევი

შრომის ინსპექციის სამსახურის
თანამშრომლებისთვის

დოკუმენტი მომზადდა ევროპის საბჭოს პროექტის ფარგლებში
„სოციალური და ეკონომიკური უფლებების დაცვის გაძლიერება
საქართველოში“

მომზადა ეკატერინე (ქეთი) თავართქილაძემ

ევროპის საბჭო

სახელმძღვანელო ეფუძნება აჩაეხთ კვლევასა და თეოხიას სექსუალური შე- ვიწხოების ფსიქოლოგიური ასპექტების შესახებ, ასევე, ამ მიმართულებით ახსებულ პრაქტიკას.

ამ ნაშრომში მოსაზრებები გამოთქმულია ავტორ(ებ)ის პასუხისმგებლობით და აუცილებელი არ არის, ასახავდეს ევროპის საბჭოს ოფიციალურ პოლიტიკას. ყველა შეცდომა ავტორ(ებ)ის პასუხისმგებლობაა.

პუბლიკაცია შემუშავებულია ევროპის საბჭოს პროექტის ფარგლებში „სოციალური და ეკონომიკური უფლებების დაცვის გაძლიერება საქართველოში“. დოკუმენტიდან ამონარიდების (500 სიტყვამდე) ხელახლა გამოყენება ნებადართულია მხოლოდ და მხოლოდ არაკომერციული მიზნებით, თუ დაცულია ტექსტის მთლიანობა, ამონარიდი არ გამოიყენება კონტექსტიდან ამოღებულად, არ წარმოვიდგენს არასრულ ინფორმაციას, ან სხვაგვარად არ შეჰყავს შეცდომაში მკითხველი ტექსტის ბუნებასთან, გამოყენების სფეროსა ან შინაარსთან მიმართებით. წყარო ტექსტი ყოველთვის აღიარებული უნდა იყოს შემდეგნაირად: „© ევროპის საბჭო, გამოცემის წელი“.

ყველა თხოვნა დოკუმენტის მთლიან ან ნაწილობრივ რეპროდუქციაზე/თარგმნაზე უნდა წარედგინოს კომუნიკაციის დირექტორატს, ევროპის საბჭოს (F-67075 სტრასბურგი Cedex ან publishing@coe.int).

ყველა სხვა თხოვნა ამ დოკუმენტთან დაკავშირებით უნდა წარედგინოს სოციალურ უფლებათა დეპარტამენტს, DGI, ევროპის საბჭო, F-67075 სტრასბურგი Cedex ან social.charter@coe.int.

ყდა და დიზაინი:
შ.პ.ს. რეს ბონე

წინამდებარე პუბლიკაციას არ გაუვლია რედაქტირება SPDP-ის სარედაქციო განყოფილებაში, ტიპოგრაფიული ან გრამატიკული შეცდომების გასასწორებლად.

© ევროპის საბჭო, დეკემბერი 2023

გზამკვლევის მიზანია შრომის ინსპექციის თანამშრომელთა დახმარება პროფესიული შესაძლებლობების გაძლიერებაში, რათა ეფექტიანად გამოავლინონ დისკრიმინაციისა და სექსუალური შევიწროების მსხვერპლი, მართებული კომუნიკაცია დაამყარონ მასთან, გამარტივებულად მოიპოვონ ინფორმაცია ასეთ შემთხვევებში და აირიდონ მეორეული ვიქტიმიზაცია.

გზამკვლავი მოიცავს შემდეგ თემებს:

- I. სექსუალური შევიწროების ფსიქოლოგიური ასპექტები - მიზეზები, შედეგები, მითები და სტერეოტიპები
- II. სექსუალური შევიწროების მსხვერპლთან კომუნიკაციისა და კითხვების დასმის თავისებურებები

I. სექსუალური შევიწროების ფსიქოლოგიური ასპექტები - მიზეზები, შედეგები, მითები და სტერეოტიპები

უმთავრესი სიტყვა, რომელიც სექსუალური შევიწროების შემთხვევებზე მსჯელობისას უნდა გვახსოვდეს, არის „**არასასურველი!**“

სექსუალური შევიწროება არის სექსუალური სახის არასასურველი, სიტყვიერი, არასიტყვიერი ან ფიზიკური ქმედება, რომელიც ადამიანს შეურაცხყოფს, ამცირებს, აშინებს ან ღირსებას უღაბავს. ეს შეიძლება მოხდეს სამსახურშიც და სამსახურის გარეთაც (მაგ: ქუჩაში, ტრანსპორტში და ა.შ).

სამუშაო ადგილზე სექსუალური შევიწროება შეიძლება გამოიხატოს სხვადასხვა ფორმით, მაგალითად, სექსუალური სახის მოთხოვნით - „მომსახურება მომსახურების სანაცვლოდ“ (Quid Pro Quo), ან მტრული, დამაშინებელი, შეურაცხმყოფელი გარემოს შექმნით. ასეთი ქმედება შეიძლება გამოიკვეთოს როგორც ჰორიზონტალურ, ასევე დაქვემდებარებულ ურთიერთობებში. გაითვალისწინეთ, რომ თუ ადამიანებს წარსულში ჰქონდათ პარტნიორული ან მეგობრული ურთიერთობა, ეს არ გამოორიცხავს შემდგომში სექსუალურ შევიწროებას.

ფლირტი და სექსუალური შევიწროება

ფლირტი ეფუძნება ორმხრივ ნებას, ხოლო სექსუალური შევიწროება არასასურველი და მიუღებელია მსხვერპლისთვის. თუ მსხვერპლი იტყვის ან დამოკიდებულებით გამოხატავს, რომ ფლირტი მიუღებელია მისთვის, თუმცა ის მაინც გრძელდება, ფლირტი გადაიზრდება სექსუალურ შევიწროებაში. გარდა ამისა, პირველივე კონტაქტის დროს სექსის შეთავაზება შესაძლოა აღიქმებოდეს სექსუალურ შევიწროებად. სამსახურში სექსუალური შევიწროების მსხვერპლს შეიძლება ყოველთვის არ ეყოს ძალა, რომ აქტიურად შეენიანა აღმდგოს შემავიწროებელს და დაიცვას თავი.

მიზეზები, თუ რატომ არ ცხადდება შემთხვევები, მრავალნაირია. ეს შეიძლება იყოს:

- ▶ დამნაშავეობის/საკუთარი ბრალეულობის განცდა;
- ▶ სირცხვილისა და უხერხულობის განცდა და, შესაბამისად, სურვილი, რომ შემთხვევა დარჩეს საიდუმლოდ;
- ▶ დამცირების შიში, ან შიში მოძალადის მიმართ;

- ▶ შიში, რომ არავინ დაუჯერებს;
- ▶ გახმაურებისა და საზოგადოებრივი გაკიცხვის შიში;
- ▶ უნდობლობა სამართალდამცველთა მიმართ;
- ▶ სხვა მიზეზები.

მსხვერპლის ვიქტიმიზაცია

ქცევითი და ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით, მაღალია რისკი, რომ სექსუალური შევიწროების მსხვერპლს აღენიშნებოდეს ძილის დარღვევა, კვებითი დარღვევები, თვითშეფასების პრობლემები, შიშის, შფოთვის, უსუსურობის, სირცხვილისა და ბრალეულობის განცდები, დეპრესია და პოსტტრავმული სტრესული აშლილობა (PTSD).

სექსუალური შევიწროება მსხვერპლისთვის სტრესული და, ხშირად, ტრავმული ქმედებაა, რაც აისახება მის ფიზიკურ და ფსიქიკურ მდგომარეობაზეც. დისკრიმინაციისა და სექსუალური შევიწროების მსხვერპლში ყველაზე გავრცელებული აშლილობები მაინც არის მწვავე სტრესული რეაქცია და პოსტტრავმული სტრესული აშლილობა.

მწვავე სტრესული რეაქცია - F 43.0 / ICD 10/

- ▶ ვითარდება პრაქტიკულად ჯანმრთელ ადამიანებში, ძლიერი ფიზიკური და ფსიქიკური სტრესის შედეგად; გრძელდება დღეებისა და, შესაძლებელია, საათების განმავლობაში;
- ▶ იწყება მყისიერად, სტრესის ზეგავლენისთანავე ან რამდენიმე წუთში;
- ▶ ქრება, მაქსიმუმ, 2-3 დღეში (ხშირად - რამდენიმე საათში);
- ▶ მომდევნო რამდენიმე დღის განმავლობაში შეიძლება გამოიხატოს ერთეული, არამწვავე გამოვლინებები.

დამახასიათებელია:

- ▶ გაბრუება, ცნობიერების შევიწროება და ყურადღების დაქვეითება;
- ▶ არაადეკვატური რეაგირება გარე გამღიზიანებლებზე (შესაძლოა დეზორიენტაცია);
- ▶ შემდგომი განსვლა გარემო სიტუაციიდან (დისოციაციური სტუპორი) ან პირიქით - აჟიტაცია და ჰიპერაქტიურობა (ფუგა);
- ▶ პანიკური შფოთვის ვეგეტატიური ნიშნები (ტაქიკარდია, ოფლიანობა, განითვლება);
- ▶ ნაწილობრივი ან სრული ამნეზია;

- ▶ კვლევების თანახმად, სექსუალური ძალადობის მსხვერპლი 100 ქალიდან 94-ს აღენიშნება მწვავე სტრესული მდგომარეობის სიმპტომები.

პოსტტრავმული სტრესული აშლილობა - PTSD F 43.1 / ICD 10/

- ▶ სიმპტომები, რომლებიც ინციდენტიდან 1 თვის შემდეგაც გამოხატულია, ფორმულირდება როგორც PTSD;
- ▶ აშლილობა შეიძლება გაგრძელდეს რამდენიმე თვე/წელი, ან გადაკვალიფიცირდეს სხვა აშლილობად;
- ▶ ზოგჯერ სიმპტომები მოგვიანებით იჩენს თავს (მაგ: ვითარდება სექსუალური ძალადობიდან 6 თვის შემდეგ).

დამახასიათებელია:

- ▶ აკვიატებული, არაკონტროლირებადი ფიქრები და მოგონებები, ასევე, განმეორებითი და მძიმე კოშმარული სიზმრები;
- ▶ მოულოდნელი მოგონებები ან ტრავმულ მოვლენათა ხელახალი განცდა („ფლეშბეკები“), რისი მაპროვოცირებელიც შეიძლება იყოს სუნი, სურათები/ხატები, ხმები, შეხება და ა.შ;
- ▶ მცდელობა, გაექცეს ტრავმულ მოვლენასთან დაკავშირებულ ფიქრებს, გრძნობებს ან საუბარს (მაგ: ალკოჰოლის ან საქმის მეშვეობით);
- ▶ ფსიქოგენური ამნეზია (მსხვერპლს არ შეუძლია ტრავმის მნიშვნელოვანი ასპექტების გახსენება);
- ▶ საფრთხის მუდმივი განცდა, ზედმეტი სიფხიზლე;
- ▶ შფოთვისა და პანიკის რეაქციები;
- ▶ სუიციდური ფიქრები და მცდელობები;
- ▶ ემოციური ან ფიზიკური უგრძნობლობა, გაშეშება, უსიცოცხლო მანერა;
- ▶ ბრაზის შეტევები, კონტროლის დაკარგვის განცდა, აგრესიული „აფეთქებები“

გაუმხელობა/დაგვიანებული გამხელა

ეს სერიოზული პრობლემაა სექსუალური შევიწროების შემთხვევებზე მუშაობისას. სხვადასხვა კვლევის მონაცემებით, ინფორმაციის დაგვიანებული გამხელა უკავშირდება მოძალადესთან ახლო ურთიერთობას და ძალადობრივი ქცევის ხანგრძლივობას. კვლევები ადასტურებს ჰიპოთეზას, რომ უარყოფის მიზეზია გარე ზეგავლენა მსხვერპლზე და

არა ცრუ ბრალდებების ჩართვა. სექსუალური შევიწროების/ძალადობის შემთხვევათა გაუმხელობის/დაგვიანებული გამხელის ალბათობა საკმაოდ მაღალია იმ რიგი ბარიერების გამო, რომლებსაც აწყდება მსხვერპლი.

გამხელის ბარიერები

შევიწროების/ძალადობის მსხვერპლმა შეიძლება თავი შეიკავოს გამხელისგან, რადგან რცხვენია ან პასუხისმგებლობას გრძნობს მომხდარის გამო. ზოგჯერ ის ფიქრობს, რომ შეიძლება არც დაუჯერონ, თუკი რამეს იტყვის, რაც კიდევ უფრო აფერხებს მართლმსაჯულებისთვის მიმართვას.

როდესაც მსხვერპლი ახლო ურთიერთობაშია ეჭვმიტანილთან, ფიქრობს, რომ ფაქტის გამხელას უარყოფითი შედეგები მოჰყვება (მაგ: ოჯახის დანგრევა, უარყოფითი ემოციები, განსჯა), რის გამოც, დიდი ალბათობით, უარს ამბობს ბრალდების წაყენებაზე.

მსხვერპლს (განსაკუთრებით, თუ არასრულწლოვანია) ხშირად არ აქვს საკმარისი ცოდნა გასააზრებლად, რომ ის, რაც შეემთხვა, სექსუალური შევიწროება/ძალადობაა; ამასთანავე, ის შეიძლება თავს იკავებდეს საკუთარი წუხილის გაზიარებისგან, განსაკუთრებით, როცა შემავიწროებელი/მოდალადე პირი ახლობელია. ზოგჯერ მსხვერპლს გვერდით არ ჰყავს ადამიანი, რომელსაც ენდობა და მოუყვება მომხდარის შესახებ. კვლევებმა ასევე გამოავლინა, რომ მრავალჯერადი გამოკითხვები ზრდის უარყოფის, უკან დახვევის რისკს.

მსხვერპლის რეტრავმირება

ასეთ დროს ტრავმული გამოცდილების მქონე ადამიანები ხელახლა უპირისპირდებიან ფაქტის შემხსენებლებს (მაგ: ადგილები, გარემო, ადამიანები და ა.შ), რაც იოლად აბრუნებს მათ წარსულში და თავიდან განაცდევინებს მომხდარს. რეტრავმირებამ შეიძლება გაამწვავოს ძველი სიმპტომები, ან წარმოშვას ახალი ნიშნები (მაგალითი პრაქტიკიდან: „*ინგეჰვიუს შემდეგ ეხთი კვიხა თვადს ვეხ ვხუჭავდი, წნევის ცვალებადობა მქონდა, სახიდან გამოსვდა მიჭიხდა*“).

რეტრავმირება მსხვერპლმა შეიძლება განიცადოს ნებისმიერ სპეციალისტთან ვიზიტისას, როგორც სამართალდამცველთან, ასევე ექიმსა ან ფსიქოლოგთან.

მსხვერპლის რეტრავმირების მიზეზი შეიძლება გახდეს:

- ▶ „შემხსენებლები“ (ე.წ. ტრიგერები) - მაგალითად, ზოგიერთი სურათი, ხმა, სუნი ან სიტუაცია, რომლებმაც შეიძლება წამოშალოს მოგონებები ტრავმული მოვლენის შესახებ. შედეგად, „ტრავმა ცო-

ცხლდება“; რა დროსაც მსხვერპლი იმავე ემოციებსა და ფიზიკურ შეგრძნებებს განიცდის;

- ▶ მხარდაჭერის ნაკლებობა ახლობლებისა ან პროფესიონალებისგან - ამის გამო მსხვერპლმა შეიძლება თავი იზოლირებულად და მართოდ იგრძნოს და გაუძლიერდეს სირცხვილისა და თავის დადანაშაულების განცდა;
- ▶ მეორეული ვიქტიმიზაცია - სხვების გულგრილი ან განსჯითი დამოკიდებულება (მაგ: მსხვერპლის დადანაშაულება, ან მის მიმართ ურწმუნობა), რის გამოც შეიძლება გაუჩნდეს ლალატის განცდა;
- ▶ სამართლებრივი პროცედურები - მაგალითად, შემთხვევის ადგილის ნახვა საგამოძიებო პროცესში მონაწილეობისას, ტრავმული მოვლენის დეტალურად გახსენება ჩვენების მიცემის დროს, ან მოძალადის დანახვა;
- ▶ ამ თემის გაშუქება მედიაში - მაგალითად, რეპორტაჟის ნახვა სექსუალური ძალადობის/შევიწროების შესახებ, რამაც შეიძლება გაუმძაფროს ტრავმული მოგონებები.

II. სექსუალური შევიწროების მსხვერპლთან კომუნიკაციისა და კითხვების დასმის თავისებურებები

ტრავმაზე ინფორმირებული მიდგომა

ასეთი მიდგომის მთავარი ორიენტირია, რომ მსხვერპლთან მუშაობისას სპეციალისტმა:

- ▶ გააცნობიეროს ფსიქოლოგიური ტრავმის, როგორც სტრესული სიტუაციის თანმდევი მდგომარეობის თავისებურებები (რამდენად გავრცელებულია/რამდენად ხშირად გვხვდება ის);
- ▶ ამოიცნოს ტრავმული ზემოქმედების ნიშნები (როგორ შეიძლება გამოვლინდეს დაცვითი რეაქციები ტრავმაგადატანილ ადამიანებთან, ნეიტრალურ და კეთილგანწყობილ სიტუაციებშიც კი);
- ▶ შეასრულოს ქმედებები, რომელთა მეშვეობითაც აირიდებს განმეორებით ტრავმირებას და მსხვერპლს გაათავისუფლებს წარსული ტრავმული გამოცდილებისგან.

ტრავმაზე ინფორმირებული მიდგომის 6 პრინციპი - როგორ მოვიქცეთ?

- ▶ **უსაფრთხოება და ნდობა:** შესთავაზეთ თქვენი მხარდაჭერა, გამოიყენეთ ამისთვის სწორად შერჩეული სიტყვები და სხეულის ენა, რომლებიც გამოხატავს პატივისცემას, სიმშვიდესა და ადამიანის მიმართ ღიაობას. ჰკითხეთ საკუთარ თავს: *ხამდენად შესაძლებელია, ამგვარი ქცევა უკავშირდებოდეს გადაგზანი ტრავმას? ხა შეიძლება დასჭიხდეს ამ ადამიანს განმეოხებითი გხავმიხების ასახილებად?*
- ▶ **არჩევანისა და ხმის უფლება:** დარწმუნდით, რომ ყველა აუცილებელი ინფორმაცია აქვს იმ საკითხზე, რომელზეც გადაწყვეტილების მიღებას სთხოვენ. რამდენადაც შესაძლებელია, მიეცით არჩევანის საშუალება. ჰკითხეთ აზრი და შეეცადეთ, უპასუხოთ მის ყველა კითხვას. წაახალისეთ კითხვების დასასმელად;
- ▶ **ძლიერი მხარეები და მედეგობა:** გამოავლინეთ და აღიარეთ ადამიანის ძლიერი მხარეები, ასევე, მისი მედეგობა. შეეცადეთ, დაანახოთ, რომ მისი ნებისმიერი ქცევა ადაპტაციურია (მაგ: განუმარტეთ, რომ „გაყინვა“, „გაქცევა“ ან „შებრძოლება“ ზოგჯერ საუკეთესო რეაქციებია გადარჩენისთვის რეალური საფრთხის დროს). ყურადღება გაუმახვილეთ იმაზე, რომ მან გადაიტანა ტრავმა, გაუძლო ამას და, შესაბამისად, აქვს ძალები, რომლებიც

უნდა გამოიყენოს. ჰკითხეთ თავისი ბიოგრაფიისა და ცხოვრების შესახებ და აღნიშნეთ მისი ძლიერი მხარეები.

პარადიგმის ცვლილება - ტრავმაზე ინფორმირებული ინტერვიუს ძირითადი პრინციპები

კითხვები უნდა იყოს მაქსიმალურად ღია: ეს მსხვერპლს დაეხმარება მგრძნობიარე დეტალებზე ფოკუსირებასა და მათ გახსენებაში, ასევე, მომხდარის საკუთარი სიტყვებით აღწერაში. ღია მიმართვები ხელს შეუწყობს თავისუფალ თხრობას და სავარაუდო მსხვერპლი გაცილებით მეტი დეტალის გახსენებას შეძლებს. უნდა აიცილოთ ნებისმიერი რისკი/კითხვა, რომელიც მსხვერპლს დამნაშავედ აგრძნობინებს თავს (მაგ: „რატომ გააკეთე ასე?“ „რატომ გაჰყევით?“ და ა.შ.)

არამართებული კითხვები:

- ▶ რატომ არ წამოხვედით?
- ▶ უთხარით „არა?“ რამდენად დამაჯერებელი იყო თქვენი „არა“?
- ▶ უნებურად ხომ არ შეუწყვეთ ხელი X-ს, რომ თანხმობად მიეღოთ თქვენი ქცევა?
- ▶ შეეწინააღმდეგეთ?
- ▶ მაშინვე რატომ არ შეატყობინეთ ფაქტი?
- ▶ ადრე რაიმე უკმაყოფილება ხომ არ გქონიათ მასთან?
- ▶ თქვენ გარდა ვინმე ამჩნევდა ამას?
- ▶ ამ ადამიანთან სექსი ადრე გქონიათ?
- ▶ მანამდე ნებაყოფლობით ხვდებოდით ერთმანეთს?

მართებული კითხვები

- ▶ რა შეგიძლიათ მომიყვით ამის შესახებ?
- ▶ საიდან გსურთ დაწყება?
- ▶ რა იყო ამ გამოცდილებაში თქვენთვის განსაკუთრებულად მძიმე?
- ▶ თქვენ ახსენეთ... მომიყვით მეტი..
- ▶ შეგიძლიათ, გაიხსენოთ თქვენი რეაქცია/ განცდები/ფიქრები?

ტრავმაზე ინფორმირებული მიდგომის მიზნები არ მიიღწევა რაიმე ცალკეული ტექნიკის ან სახელმძღვანელო ჩამონათვალების მეშვეობით. ის პროფესიონალისგან მოითხოვს ყურადღებას, საკითხის გაცნობიერებას, სიფრთხილეს, მგრძნობელობას და ემპათიას მსხვერპლის მიმართ.

საქსუალური შვინროების მსხვერპლის/საკვარაუდო მსხვერპლის ინტერვიუებისას

- ▶ წარუდგინეთ თავი – სახელი, გვარი, ორგანიზაცია;
- ▶ მიანოდეთ ინფორმაცია ინტერვიუს შესახებ – რას ემსახურება ის და რა შედეგს ელით მისგან;
- ▶ აუხსენით, რომ მისი მონაწილეობა პროცესში მნიშვნელოვანია;
- ▶ განუმარტეთ, რომ ეს ნებაყოფლობითია და ნებისმიერ დროს შეუძლია მონაწილეობის შეწყვეტა ან კითხვის გამოტოვება;
- ▶ მიმართეთ პატივისცემით;
- ▶ ისაუბრეთ ნელა და გასაგებად, აზრი მკაფიოდ გამოხატეთ;
- ▶ დაამყარეთ მზერიითი კონტაქტი;
- ▶ ხაზი გაუსვით, რომ მისგან მიღებული ინფორმაცია ძალიან მნიშვნელოვანია ძალადობრივი დამოკიდებულებების ასარიდებლად და შესაჩერებლად;
- ▶ აღნიშნეთ, რომ ინტერვიუების პროცესი კონფიდენციალურია;
- ▶ განუმარტეთ, რომ ინტერვიუს ატარებს კვალიფიციური პერსონალი;
- ▶ თუ ადამიანი უარს ამბობს ინტერვიუზე, ჰკითხეთ, ხომ არ უშლის ხელს რამე (მაგ: შესთავაზეთ სხვა დრო და ადგილი);
- ▶ სთხოვეთ, დაადასტუროს ინტერვიუში მონაწილეობის სურვილი.

ეთიკისა და უსაფრთხოების საკითხები

- ▶ გაითვალისწინეთ, როგორ განიმარტება დაწესებულებაში ინტერვიუს მთავარი თემა და მიზანი;
- ▶ პარტნიორებსა და დაწესებულების წარმომადგენლებთან ინტერვიუს მიზნის განმარტებისას, გაითვალისწინეთ მონაწილეთა უსაფრთხოება;
- ▶ დაიცავით პასუხების კონფიდენციალურობა;
- ▶ დაიცავით პრივატულობა - დარწმუნდით, რომ სხვა პირები რესპონდენტის პასუხებს არ ისმენენ;
- ▶ გახსოვდეთ, რომ რესპონდენტს უფლება აქვს, არ უპასუხოს კითხვებს, ან ნებისმიერ დროს შეჩერდეს;
- ▶ თუ რესპონდენტი აღელდება, გამოიჩინეთ გულისხმიერება; გაუწიეთ თანადგომა და დახმარება, თუ იტყვის ან შეამჩნევთ, რომ სტრესულ მდგომარეობაშია;

- ▶ შეიძლება მას ფსიქოლოგიური კონსულტაცია დასჭირდეს. ასეთი შემთხვევისთვის, იქონიეთ შესაბამისი სერვისების სია, რომელსაც ინტერვიუს შემდეგ მიაწვდით.

მიუღებელია:

- ▶ ფიზიკური კონტაქტი სექსუალური შევიწროების სავარაუდო მსხვერპლთან;
- ▶ თხრობაში ჩარევა, მაშინაც კი, როცა რესპონდენტის ნათქვამი გაუგებარი გეჩვენებათ (დააცადეთ საუბრის დასრულება და მხოლოდ ამის შემდეგ სცადეთ მოსმენილის დაზუსტება);
- ▶ ემოციური რეაქციები, რომლებიც გამოხატავს უკმაყოფილებას, ბრაზს ან დაეჭვებას;
- ▶ ჩაძიება და ზემოქმედების მოხდენა ინფორმაციის დასაზუსტებლად. რომელიმე კონკრეტული დეტალის ან გარემოების ზუსტად და ამომწურავად გარკვევა;
- ▶ მონათხრობის ინტერპრეტაცია საკუთარი შეხედულებისამებრ;
- ▶ სხვა სპეციალისტთა (მაგ: ფსიქოლოგის, გამოძიებლის) ფუნქციების აღება საკუთარ თავზე;
- ▶ პასუხისმგებლობის აღება მხოლოდ საკუთარ თავზე;
- ▶ ისეთი დაპირებების მიცემა, რომლებსაც ვერ შეასრულებთ (მაგ: „არავის ვეტყვი, რაც მომიყვით“).

წლობის 4 ნაბიჯი

1. „სხვის ტყავში შედით“ - გვერდზე გადადეთ საკუთარი ხედვები და შეეცადეთ, სიტუაციას მისი თვალებით შეხედოთ;
2. არ განსაჯოთ - ეს აუფასურებს გამოცდილებას და არის მცდელობა, რომ საკუთარი თავი დავიცვათ მტკივნეული სიტუაციისგან;
3. დააკვირდით საკუთარ ემოციებს - მხოლოდ ასე შეძლებთ სხვისი ემოციების ობიექტურად დანახვას და გაგებას;
4. გამოხატეთ, რომ გესმით სხვა ადამიანის განცდები. იმის ნაცვლად, რომ უთხრათ: კარგი რა, რაც მთავარია, თქვენ...“ ან „უაჩხსიც შეიძლებოდა მომხდარიყო...“; სცადეთ შემდეგი ფრაზები: „მესმის, რომ ეს ძალიან მტკივნეულია...“, „გეხდნობ, რომ ძალიან ნეჩვიურობთ/გეშინიათ/შფოთავთ... მომიყვით ამის შესახებ“.

www.coe.int

ევროპის საბჭო ადამიანის უფლებათა წამყვანი ორგანიზაციაა კონტინენტზე. იგი შედგება 46 სახელმწიფოსგან, ევროკავშირის ყველა წევრი ქვეყნის ჩათვლით. ევროპის საბჭოს ყველა წევრმა ხელი მოაწერა ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციას, ხელშეკრულებას, რომელიც შექმნილია ადამიანის უფლებების, დემოკრატიისა და კანონის უზენაესობის დასაცავად. ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოებში კონვენციის შესრულებას ზედამხედველობს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო.



European Social Charter

Charte sociale européenne

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE